

מסורת הש"ס

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

כד.

עין משפט
גור מצוה

(א) שבת ק"ג (ז) ז"ל הן.
 (א) וְיָשִׁי פֶרְשֵׁי וְתוֹקֵן חוֹלֵין
 יבִּי דִּיהֵ דְמִן וּפְרִשֵׁי שֶׁסֶלָא
 דִּיהֵ וְעִירָאָה (ד) וְיָשִׁי פֶרְשֵׁי
 שֶׁבֶט לֹא (ה) וְזִיל לְהוֹן
 (ו) וְלִקְטֵן כֹּהֵן בְּיַמֵּי פֶהֶן
 (ז) זִיל וְשֶׁבֶט וְכֵן לִקְטֵן
 כְּמִקְדָּם וְכֵן לִקְטֵן סֵה וְזִמֵּי
 כְּמֵן וְשֶׁבֶט (ח) בְּרִמְתָּ כ
 רִשֵׁי הֵי הַגִּיטָא וְשֶׁבֶט
 הַלְכָן פִּי רִשֵׁי הַכֹּהֵן וְשֶׁבֶט
 כְּמֵן וְשֶׁבֶט (ט) בְּרִמְתָּ כ
 כְּמֵן וְשֶׁבֶט (י) זִיל וְשֶׁבֶט
 וְכֵן לִקְטֵן סֵה וְזִמֵּי
 (יא) וְזִמֵּי פֶרְשֵׁי הוֹן (יב) וְזִמֵּי
 הַעֲבֹדָה אֲמִירֵי דִּיהֵ בְּיַמֵּי
 (יג) שְׁמֹאל כִּי ר

יומא חד שמעיה רב אשי לרבי יוסי זר אצין. ל"א יומא חד שמעיה רבי יוסי זר אצין לרב אשי. דקא גרים אמר שמואל השולה דג מן הים צבצת כיון דרביש צו כסלע אע"פ שהוא מפרכס לאחר כן וצעוד שהוא מפרכס השליכו צמים חייב משום נטילת נשמה שהיא אב מלאכה דתנן (שבת דף עג.) השומטו כו'. אמר ליה רבי יוסי וצין סנפיריו דודאי לא חי. וכשצין מחוסר ידעה עסקינן כגון שלדו בתוך הסל והנימו צמים לחיות כדרך שעושין הדייגין: (א) רב אשי ולא סבר לה מר דהאי וצין סנפיריו רבי יוסי זר אצין אמרה. כלומר מ"ט לא אמרת ליה משמיה שכל האומר דבר צבס אומרו מציא גזולה לעולם: **סנפיריו**. שפורח כחן: **לא סנקטו** לי **צדעטיינו**. אל תחשדוני שלא הצאתי לכם מזונות עד עכשיו: **דגאלי**. שטרחתני ואיחרתני: **דהוה כריא צהלא**. קותר גדר העלים כדי להסתכל דרך הנקב: **אמר ליה רבי יוסי מאי האי**. מה אתה מעיין כאן: **אינשו**. שכחו: **טשו מפניו**. היו מתחבאים: (א) **העזרה**. שזעזעה: **ניסוס ויסומה**. לזווג זה לזו: **אלנבלא**. אורז של חטים: **אוהבך**. הקצ"ה: **אלא לאחד מעניי ישראל**. משום דמעשה נסים הוא ולסוק לאדם להנות ממעשה נסים כדאמר לעיל (דף ק:) ולא עושין לו נס מנכין לו מזכותיו: **רבי יהודה נשיאה**. היה צנו של רבן גמליאל בר רבי: **לשמואל הרמסי**. שירדין גשמים צבצילו דכתיב הלא קציר חטים היום ועכשיו צאין כל ישראל והטילו על ר' יהודה צן גמליאל לזווג וליכא דמשגח ציה: **שנסקע**. תקוע: **והא גרי קנלין מאסמו**. צהדיהו (א): **גריין**. (גריינין) גרויין ומסוכין אלו אחריהן וכמי שקבצנו עלינו: **ועירא דמן חבריא**. לעיר שבישיבה. והאי דקרי ליה הכי משום דלושעיא אחרינהו הוה התס: **מעני העדה** וקנים מאירי עיני העס: **צומן שענייה יפוס אין כל גופה וכו'**. דודאי כל גופה יפה: **אין ענייה יפוס כו'**. הואיל והטכו דלי נשיאה דהו עיני העדה רשעים דלת העס: **לריכין צדוק** מה מעשיהם לכן לא משגחו צהו מן שמים: **אסו עבדי דיש גנוסא וקא מלערו ליה**. לאושעיא: **אמרו ליה בני מהא**. לעבדי דבי נשיאה: **מלער** לן. מהרץ ומגדף אותנו: **נחיס קמיה**. לפני התיבה: **נשא**. כמו נש: **צקוסטא דחיקא**. ככפר דחוק שיש בו עניות צומר: **פירא דכוורי**. מחילות של דגים: **כל מאן דפסע**. דלא צעי (א) מיקרי משחדינא ליה כו': **ומסדרינא ליה ומפייסנא ליה**. מתקנן כסדר: ה"ג

יומא חד שמעיה דקא גרים אמר שמואל (א) **השולה דג מן הים בשבת כיון שיבש בו כסלע חייב א"ל** ולימא מר **ב** ובין סנפיריו אמר ליה ולא סבר לה מר דההיא רבי יוסי בן רבי אבין אמרה אמר ליה אנא ניהו א"ל ולא קמיה דר' יוסי דמן יוקרת הוה שביח מר א"ל (ה) (ה) **א"ל ומ"ט** שבקיה מר ואתא הכא אמר ליה גברא דעל בריה ועל ברתיא לא חס עלי דידי היכי חיים בריה מאי היא יומא חד הוה אגרי ליה אגרי בדברא נגה להו ולא אייתי להו ריפתא אמרו ליה לבריה (ב) כפינן הוון יתבי תותי תאינתא אמר תאנה תאנה הוציאי פירותך ויאכלו פועלי אבא אפיקו ואכלו אדהכי והכי אתא אבוה אמר להו לא תינקטו בדעתיכו דהאי דנגהנא אמצוה טרחנא ועד השתא הוא דסגאי אמרו ליה רחמנא לישבעך כי היכי דאשבען בך אמר להו מדיכא אמרו הכי והכי הוה מעשה אמר לו בני אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה יאסף שלא בזמנו ברתיא מאי היא הויה ליה ברתיא בעלת יופי יומא חד הויה להווא גברא דהוה כריא בהוצא וקא חזי לה אמר לו מאי האי אמר ליה רבי אם ללוקחה לא זכיתי לראותה לא אזכה אמר לה בתי קא מצערת להו לברייתא שובי לעפרך ואל יכשלו בך בני אדם (ג) הויה ליה ההוא חמרא כדהוון אגרי לה כל יומא לאורתא הוון משדרי לה אגרה אגבה ואתיא לבי מרה ואי טפו לה או בצרי לה לא אתיא יומא חד אינשו זוגא דסנדלי עלה ולא אזלה עד דשקלונהו מינה והדר אזלה אלעזר איש בירתא כד הוון חזו ליה גבאי צדקה הוון טשו מיניה דכל מאי דהוה גביה היב להו יומא חד הוה סליק לשוקא למיזבן נדוניא לברתיא חזויהו גבאי צדקה טשו מיניה אזל ורהט בתרייהו אמר להו אשבעתיכו במאי עסקיתו אמרו ליה ביתום ויתומה אמר להו העבודה שהן קודמין לבתי שקל כל דהוה בהדיה ויהב להו פש ליה חד זוגא זבן (ד) ליה חיטי ואסיק שדייה באכלבא אתיה דביתוהו אמרה לה לברתיא מאי אייתי אבוך אמרה לה כל מה דאייתי באכלבא שדיתיא אתיא למיפתח בבא דאכלבא חזת אכלבא דמליא חיטי וקא נפקא בצניורא דדשא ולא מיפתח בבא מחיטי אזלא ברתיא לבי מדרשא אמרה ליה בא וראה מה עשה לך אוהבך אמר לה העבודה הרי הן הקדש עליך ואין לך בהן אלא כאחד מעניי ישראל ר' יהודה נשיאה גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמר כמה איכא משמואל הרמתי ליהודה בן גמליאל אוי לו לדור שכן נתקע אוי לו למו שעלתה בימוי כך חלש דעתיה ואתא מיטרא דבי נשיאה גזר תעניתא ולא אודעינהו לרבי יוחנן ור' לריש לקיש לצפרא אודעינהו אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן הא לא קבילנא עלן מאורתא אמר ליה אנן בתרייהו גריינן דבי נשיאה גזר תעניתא ולא אתא מיטרא תנא להו אושעיא ועירא **א** דמן חבריא והוה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה משל לכלה שהיא בבית אביה כל זמן שענייה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה ענייה **ב** טרושות כל גופה צריכה בדיקה אתו עבדיה ורמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אמרו **ג** (ליה) בני מאתיה שבקיה דהא נמי מצער לן גזר שמים לא אמרי ליה **ד** מידי ושבקין ליה אתון נמי שבקוהו רבי גזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה אילפא ואמרי לה רבי אילפי **ה** אמר משיב הרוח **ו** ונשא זיקא מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה דירינא בקוסטא דחיקא דלית ביה חמרא לקידושא ואבדלתא טרחנא ואתינא חמרא לקידושא ואבדלתא ומפיקנא להו ידי חובתייהו רב איקלע להווא אתרא גזר תעניתא ולא אתא מיטרא נחית קמיה שליחא דצבורא אמר משיב הרוח ונשב זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מיטרא אמר ליה מאי עובדך אמר ליה מיקרי דרדקי אנא ומקרינא לבני עניי כבני עתירי וכל דלא אפשר ליה לא שקלינא מיניה מידי ואית לי פירא דכוורי וכל מאן דפשע משחדינא ליה מינייהו ומסדרינן ליה ומפייסין ליה עד דאתי וקרי רב נחמן גזר תעניתא בעא רחמי ולא אתא מיטרא אמר שקלוה לנחמן חבוטו מן גודא לארעא חלש דעתיה ואתא מיטרא רבה גזר תעניתא בעי רחמי ולא אתא מיטרא אמרו ליה והא רב יהודה כי הוה גזר תעניתא אתא מיטרא אמר להו מאי אעביד אי משום תנויי אנן עדיפינן מינייהו דכשני דרב יהודה **ז** כל תנויי בנויקן

הגהות הב"ח

(א) גמ' ליה לבריה כפינן
 חו ימני: (ב) שם זל
 יכשו צין בני אלס וכן
 הוה הירא ליה הוה
 חמלא: (א) שם דן וזון וכן
 ביה מיני ואסקי כו' מאי
 חייב לך אצין אמרה:
 (ד) שם לא אמרי ליה ולא
 מידי ועסקין ליה:
 (ה) רש"י ד"ה וזה לא כו'
 צהדייהו כדאמרינן לעיל
 מאימתי מקבל רב אמר
 במנחה ושמואל אמר
 בתפלת המנחה סמ"ד:
 (ו) ר"ה כל מאן דפסע ולא
 צעי מיקרי סמ"ד דחיקא
 סמ"ד משחדינא ליה כוורי
 כו' היכי דגמירי סמ"ד:
 (ז) תוס' ד"ה השולה כו'
 שיבש צו כסלע אע"פ
 שעדיין הוא מפרכס
 וצנעה:

מוסף רש"י

השולה דג. שהיה ילוד
 ועומד מצדד יום (שבת
 ק"ג). כיון שיבש בו
 כסלע. כדאמרינן טעם חייב.
 משום נטילת נשמה. דמו לא
 חי (שם). אושעיא זעירא
 דמן חבריא. דמן
 הישיבה. ולי נראה לאושעיא
 ועירא היה נקדל דמן
 חבריא משבני הישיבה
 (וחזין ל' וי"ט ט"ב).
 ענייה טרושות. רכות
 (שבת ל"א).

רבינו גרשום

שיבש בו כסלע הייב.
 משום צידה ומשום נטילת
 נשמה. אמר ליה. ר' יוסי
 בר ר' אבין ובין סנפיריו.
 א"ל. רב יוסף הא בין
 סנפיריו ר' יוסי היא. כלבא.
 גורן. משמואל הרמתי.
 שהיה מבקש ומביא מטר
 אפי' בימי קציר חטים
 דכתיב הלא קציר חטים
 וכו'. בתרייהו, דבי
 נשיאה. אולינן. וכי קבילו
 איהוה הוי כמו קבילו אנו.
 מעיני העדה. עיקר העדה.
 היינו דבי נשיאה. קודא
 אתרא. דחיקא. בני אדם
 דחוקים.

כט א ב מיי פ"א
 מה' שבת ה' א
 קמא לאון סה:

תורה אור השלם

1. ויהי אם מעיני העדה
 נעשתה לשגגה ונעשו כל
 העדה פר בן בקר אחד
 לעלה לר"ח נידחו ל"י
 ומנחתו ונכסו במשפט
 ועשירי עדים אחד
 לקחת: במדבר טו כד

רבינו חננאל

שמע לרב אשי דתני אמר
 שמואל השולה דג מן הים
 כיון שיבש בו כסלע חייב.
 א' ליה איהו ובין סנפירין,
 א"ל רב אשי הני דבי ר'
 יוסי אינון, אמר ליה אנא
 הוא, אמר ליה רב אשי
 ואמאי שבקת לר' יוסי דמן
 יוקרת רבן, א"ל גברא דלא
 חס אמריה ואברתיא עלי
 דידי חיים. בריה וברתיא
 מאי היא כו', כלבא, אצור.
 ר' יהודה נשיאה גזר
 תעניתא ולא אתא מיטרא.
 אמר שמואל הרמתי
 אמר חל קציר חטים
 היום וגו'. וכיון שקרא בא
 המטר, הניע שפלות הדור
 ליהודי בן גמליאל שהוא
 פרנס הדור וצוהק ואינו
 נענה, אי לו לרור התקע
 לכן, אוי מי שילתה בימוי
 צרה ואין מי שראוי
 להתפלל ולהשיב חימה,
 חלש דעתיה ואתא מיטרא.
 דבי נשיאה גזר תענית ולא
 אודעינהו לר' יוחנן ולר'
 לריש לקיש, למיפתח
 לא קבילו עלינו מאתמול.
 א"ר יוחנן ניחב בתעניתא
 דאנן בתרייהו גריינין. דבי
 נשיאה גזר תענית כעו
 דחמי ולא [אתא] מיטרא.
 תנא ליה ויהי אם מעיני
 העדה נעשתה לשגגה,
 משל לכלה בזמן שענייה
 יפות אין הוה צריך בדיקה
 כו', כלומר פרסני הדור
 הוא דלא מפלי. דבי אליפי
 יד לפני התיבה לפני ר'
 אמי אמר (מוריד הגשם)
 משיב הרוח אתא זיקא,
 אמר מוריד [גשם] אתא
 מיטרא, אמרי ליה מאי
 עובדך, אמר להו בקיפא,
 פ' בכפר דחוק דאירנא
 וטרחנא ומיינתא קידושא
 ואבדלתא ומפיקנא להו ידי
 חובתייהו... וכן הוהו
 שליחא דצבורא [נחית]
 קמי דרבא, ושאלוהו אמר
 מקרי יוקרי אנא ומקרינא
 לבני עניי כבני עתירי ואית
 לי פירא דכוורי דמפרנסנא
 מיניה רב מאן דקרי
 משחדינא ליה בהו עד
 דקרי. ד' בימרי רב יהודה
 מצלו ואתי מיטרא, אמרי
 אי משום תורה כלוה תנויי

(א) נראה דל"ל אמרו ליה והא
 כימי רב יהודה מלנו ואמי
 מנרא אמר לכו מאי אעביד
 אי משום טורח וכו' פ"ל.